

Onderwerp Voortgang Klimaatadaptatieprogramma	
Nummer	2018/808064
Portefeuillehouder	Sikkema, C.Y.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	PG
Auteur	Ruijter, J. de
Telefoonnummer	023-5113444
Email	jderuijter@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>Met deze nota willen wij u informeren over de voortgang van het klimaatadaptatieprogramma. De bouwstenen voor een toekomstbestendige stad zijn gelegd. Bij enkele werken in de openbare ruimte worden nu al klimaatbestendige aanpassingen doorgevoerd, dit kan soms kostenneutraal. In 2019 kunnen we concrete maatregelen benoemen. Voor nu informeren wij u graag over de stand van zaken.</p> <p>Klimaatverandering is realiteit. Extremere weersomstandigheden komen steeds vaker voor. Het wordt warmer, droger en natter. In het Deltaplan ruimtelijke adaptatie is afgesproken dat vanaf 2020 klimaatadaptief denken en handelen binnen ruimtelijke projecten moet zijn geborgd. Het opvangen van de effecten van de klimaatverandering betekent verandering in het ontwerp en het gebruik van de openbare buitenruimte en de leefomgeving van bewoners en ondernemers.</p> <p>In de komende jaren wordt de kennis over het opvangen van de klimaatverandering doorontwikkeld. Het jaar 2019 staat in het teken van het toetsen van mogelijke ontwikkelprincipes, mogelijke maatregelen op effectiviteit en het opzetten van een klimaattoets.</p>
Behandelaar voor commissie	<p>Het college stuurt de informatienota ter informatie naar de commissie Beheer.</p> <p>Ter afdoening van de bestuurlijke agendazaak 2018/017715 Voortgang uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie</p>
Relevante eerdere besluiten	<p>Structuurvisie Openbare ruimte 2040: Groen en Bereikbaar (2017/477571) in raadvergadering 21 december 2017</p> <p>Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan (2017/361078) in raadvergadering 21</p>

	<p>december 2017</p> <p>Versnelling van het Duurzaamheidsprogramma (incl. Routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040) (2016/266008; 2017/93567)</p> <p>Klimaatadaptatieagenda (2017/257496)</p> <p>Integraal Waterplan 2014 (2013/526116) in raadsvergadering 23 januari 2014</p> <p>Ecologisch beleidsplan 2013-2030 (2013/420660) in raadsvergadering 13 december 2013</p>
<p>Besluit College d.d. 18 december 2018</p>	<p>1. het college stelt de informatienota aan de commissie vast.</p> <p>de secretaris, de burgemeester,</p>

Inleiding

Klimaatverandering is realiteit. Extremere weersomstandigheden komen steeds vaker voor. Het wordt warmer, droger en natter. Haarlem wil een aantrekkelijke, gezonde en bereikbare stad zijn (Structuurvisie openbare ruimte 2040). Klimaatadaptatie gaat bijdragen aan deze doelen. In het Deltaplan ruimtelijke adaptatie is afgesproken dat vanaf 2020 bij overheden klimaatadaptief denken en handelen binnen ruimtelijke projecten een vanzelfsprekendheid moet zijn en dit vraagt ambitie en nieuwe ontwikkelprincipes.

Het opvangen van de effecten van de klimaatverandering betekenen verandering van ontwerp, inrichting en gebruik van de openbare buiten ruimte. Dit gaat niet passen binnen de bestaande ontwerpprofielen en beheerplannen. De verandering gaat hard en Haarlem blijft in ontwikkeling. In de openbare ruimte worden al maatregelen doorgevoerd om de stad klimaatadaptiever te maken. Op regionaal en landelijk niveau werkt Haarlem mee aan kennisontwikkeling. Deze praktijkervaring en kennis wil het college voor de hele stad toepassen, door te komen tot eenduidige ontwikkelprincipes om veranderingen het hoofd te bieden.

Haarlem staat voor een grote woningbouwopgave. De ambitie is om tot en met 2025 10.000 woningen toe te voegen. Er moet niet alleen ruimte gevonden worden voor deze woningen, maar ook voor een toekomstbestendige leefomgeving. Bij nieuwe ontwikkelingen bestaat de mogelijkheid om dit integraal op te pakken met de energietransitie, het aanpassen op het veranderende klimaat en met de inzet van circulaire materialen. Bij een vervangingsopgave en reguliere herinrichting van de assets in de openbare ruimte zijn de mogelijkheden voor het opvangen van klimaateffecten beperkt.

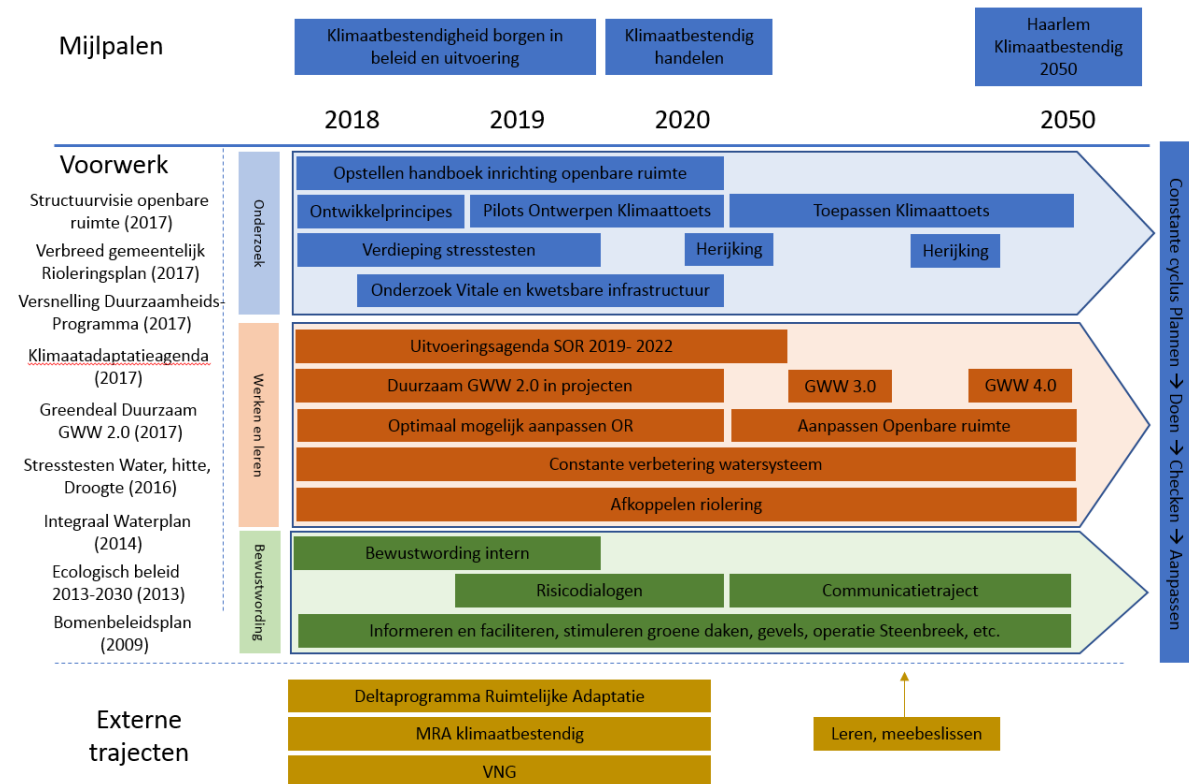
2. Kernboodschap

Het opvangen van de effecten van de klimaatverandering betekent verandering in het ontwerp en het gebruik van de leefomgeving van bewoners en ondernemers. Dit biedt kansen voor een groen en gezond Haarlem. Wil Haarlem in 2050 klimaat- en toekomstbestendig zijn ingericht, dan moet er nu worden doorgepakkt. In de komende jaren wordt de kennis over het opvangen van de klimaatverandering doorontwikkeld. Het jaar 2019 staat in het teken van het toetsen van de ontwikkelprincipes, mogelijke maatregelen op effectiviteit en het opzetten van een klimaattoets.

3. Consequenties

De bouwstenen zijn gelegd

In 2016 deed Haarlem onderzoek naar de effecten van de klimaatverandering op de stad. Naar aanleiding hiervan liet het college een klimaatadaptatieagenda opstellen en zijn er via de routekaart Duurzaamheid procesmiddelen beschikbaar gesteld. Met het vaststellen van het Integraal Waterplan (IWP), het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) en de Structuurvisie Openbare ruimte: Groen en Bereikbaar (SOR) heeft de raad enkele belangrijke bouwstenen voorbereid voor een Klimaatbestendig Haarlem. Met het coalitieprogramma 'Duurzaam doen' heeft de huidige coalitie de ingeslagen weg bekrachtigd. Haarlem wil toekomstbestendig zijn en de stad goed achterlaten voor de volgende generaties.

Het instellen van klimaatadaptieve ontwikkelprincipes past binnen 'Duurzaam doen'

Haarlem heeft zich gecommitteerd aan de opdracht van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) om "Nederland in 2050 klimaatadaptief te hebben ingericht en om vanaf 2020 deze aanpak te hebben geborgd in beleid en handelen". Om dit te bereiken worden mogelijke ontwikkelprincipes in 2019 getoetst binnen ruimtelijke ontwikkelingen om de financiële consequenties voor de gemeente Haarlem in beeld te brengen.

Haarlemse klimaatadaptieve ontwikkelprincipes

Verminderen van wateroverlast

1. Het watersysteem wordt robuust ingericht met voldoende waterbergings- en afvoermogelijkheden in overeenstemming met het waterschap;
2. Een (gebieds)ontwikkeling leidt niet tot verslechtering van de waterhuishouding of een versnelde toename van de af- en aanvoer van water ten opzichte van de huidige situatie;
3. Bij (gebieds)ontwikkeling mag geen afwenteling plaatsvinden op naastgelegen percelen/gebieden;
4. Bij (gebieds)ontwikkeling wordt rekening gehouden met de gewenste stroombaan van het hemelwater;

Aanpak van droogte

5. Een (gebieds)ontwikkeling draagt niet bij aan versnelde bodemdaling;
6. Een (gebieds)ontwikkeling draagt niet bij aan verslechtering van waterkwaliteit;

Aanpak van hittestress

7. Een (gebieds)ontwikkeling veroorzaakt geen extra hittestress in bestaand stedelijk gebied;

Vitale en kwetsbare infrastructuur

8. Bij een (gebieds)ontwikkeling wordt rekening gehouden met de plaatsing van vitale en kwetsbare infrastructuur.

Klimaatbestendig ontwerpen wordt vanzelfsprekend

Op dit moment worden bij enkele ontwikkelingen en herinrichtingen in Haarlem al klimaatbestendige aanpassingen doorgevoerd, dit kan soms kostenneutraal. De zuidelijke helft van de Europaweg is bijvoorbeeld niet meer aangesloten op het rioleringsstelsel en regenwater wordt opgevangen in de berm en bij Entree Oost wordt de openbare ruimte kolkloos aangelegd. De Handboeken Inrichting Openbare Ruimte worden herzien, dit betekent dat de principeprofielen zoveel mogelijk klimaatbestendig worden ontworpen, met waterberging op straat, ruimte voor gezonde straatbomen en het ontharden van de openbare ruimte. Eenduidige ontwikkelprincipes zijn nodig om tot integrale klimaatadaptieve ontwerpen te komen. Samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland gaat

Haarlem in 2019 de pilot aan om de ontwikkelprincipes voor (gebieds)ontwikkelingen in een klimaattoets te gieten en aan de start van elke ontwikkeling de klimaattoets uit te voeren.

Haarlem wordt een minder versteende, groene, en gezonde stad

De mogelijke oplossingen voor het opvangen van klimaateffecten zijn te vatten in bewustwording, beleidsmaatregelen, groene-, blauwe- en technische oplossingen. Een belangrijk deel van het opvangen van wateroverlast, droogte en hitte kan worden gerealiseerd door vergroening en ontharding van Haarlem. Door te kiezen voor natuurlijke, groene oplossingen geven we tegelijkertijd ruimte aan onze ecologische opgave om de biodiversiteit in de stad te vergroten. In de praktijk is het maatwerk op basis van een combinatie van bovengenoemde oplossingen.

Haarlem geeft invulling aan haar regionale trekkersrol

Haarlem vervult binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) de trekkersrol voor een klimaatbestendige regio. In het samenwerkingsverband wordt gewerkt aan kennisvergroting en ingezet op een toekomstbestendige woningbouwopgave. De samenwerking leverde in 2018 algemene klimaatadaptieve ontwikkelprincipes op. Deze zijn voor deze nota omgevormd naar de Haarlemse praktijk en worden in 2019 getoetst.

4. Vervolg

Het klimaat blijft in beweging

Een kenmerk van klimaatverandering is dat deze aan verandering onderhevig is. Gebieden en gebouwen gaan lang mee, klimaatscenario's zijn veranderlijk. Ieder jaar zijn er nieuwe voorspellingen met bijbehorende weersextremen. Om zekerheid en houvast aan de markt te geven wil Haarlem toewerken naar een minimum programma van eisen. De ontwikkelprincipes worden op basis van de pilot met de klimaattoets, ervaringen en de gesprekken eind 2019 voorgelegd aan de raad.

Financiële consequenties in beeld brengen

De afgelopen jaren zijn er binnen enkele projecten al klimaatbestendige maatregelen doorgevoerd, dit kan soms kostenneutraal. In het coalitieprogramma wordt voorgesorteerd op verwachte investeringen in de energietransitie, klimaatadaptatie en de verduurzaming van Haarlem. Een toekomstbestendige stad vraagt om een multidisciplinaire aanpak van de openbare ruimte, de private gebieden en de bebouwde omgeving. In 2019 worden de kosten nader gespecificeerd bij een bepaald adaptatieniveau. Hierbij worden de kosteneffectiviteit van mogelijke maatregelen en gelijktijdigheid meegenomen, bijvoorbeeld door aansluiting bij het uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie openbare ruimte.

Meepraten, meedenken en meedoen door bewoners, ondernemers en instellingen

Ruimtelijke adaptatie is bij uitstek een opgave die iedereen aan gaat: bedrijven, bewoners en overheden. Haarlem bestaat voor 30% uit openbare ruimte en 70% is in eigendom van bedrijven en particulieren. Hoe krijgt de gemeente de stad in beweging? Vanuit het deltaprogramma ruimtelijke

adaptatie zijn alle overheden verplicht om vanaf 2019 risicodialogen te voeren om de vraagstukken over de handelingsperspectieven en oplossingen met elkaar te bespreken. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij grote gesprekken in de stad, over de omgevingswet en de energietransitie. Alleen door de handen ineen te slaan en intensief met alle betrokken partijen samen te werken kan Haarlem een toekomstbestendige stad worden.

Acceptatie van een veranderend klimaat en een restrisiko

Het is van belang realistisch te zijn over de mogelijkheden die de gemeente heeft binnen vervangings-, herinrichtingsopgave en beheersplannen. Tijdens de risicodialogen is het dan ook belangrijk om uit te spreken dat er een eigen verantwoordelijkheid bestaat voor bewoners, ondernemers en instellingen. De opvang van de weersextremen is drieledig; een deel kan de openbare ruimte opvangen, op particuliere percelen kan een deel worden opgevangen en een laatste nog onbekend deel zal op acceptatie neerkomen.

Vervolgonderzoek blijft noodzakelijk

Naar alle verwachting worden de extremen extremer. Stressknelpunten worden groter. Hoe we daar mee kunnen omgaan vraagt een constant proces van onderzoek, oefening en herziening. Op klimaatgebied kan Haarlem niet stilstaan, voor een versteende stad als Haarlem zijn de uitdagingen groot. In 2019 worden vervolgonderzoeken uitgevoerd naar knelpunten en onze vitale en kwetsbare infrastructuur.

5. Bijlagen

n.v.t.